

Inspiration til styrket praktikvejledning på social- og sundhedsområdet

– En erfaringsopsamling fra praksis

Indholdsfortegnelse

Formål	3
Metode	4
Afsnit 1: 10 veje til styrket praktikvejledning	5
10 veje til styrket praktikvejledning – Print og hæng op	6
1. Tydelig funktionsbeskrivelse sikrer forventningsafstemning	7
2. En fælles velkomst skaber et trygt udgangspunkt	8
3. Fordybelsestid og logbøger understøtter læring i praktikforløbet	9
4. Oversigt over forløbet skaber tryghed hos eleverne	10
5. Læringsstile understøtter relationen mellem praktikvejledere og elever	11
6. Organisering giver bedre tid til praktikvejledning	12
7. Faglige og sociale fællesskaber opkvalificerer vejledningen og praktikforløbet	13
8. Synlighed og anerkendelse af praktikvejledningen skaber motivation	14
9. Nye kompetencer og viden styrker praktikvejledernes faglighed	15
10. Samarbejde på tværs bidrager til en åben kultur	16
Afsnit 2: Kortlægning af praktikvejledning i praksis	17
Inspiration til praktikforløb i praksis	18
Inspiration til praktikvejledning i hverdagen	19

Dette inspirationsmateriale er udarbejdet af kommunikationshuset Operate A/S i samarbejde med Styrelsen for Undervisning og Kvalitet i 2019.

Tak til elever, praktikvejledere og andre der har bidraget med deres viden og erfaringer til inspirationsmaterialet.

For yderligere information om materialet kontakt: Eud-læringskonsulenterne www.uvm.dk/erhvervsuddannelser/skoleudvikling/laeringskonsulenterne/kontakt-laeringskonsulenterne

Formål

Et godt praktikforløb kan være afgørende for, at elever på social- og sundhedsuddannelserne færdiggør deres uddannelse – og i sidste ende bliver til nye kollegaer.

Desværre falder mange elever fra undervejs i uddannelsen, og frafaldet sker ofte i de første tre måneder, hvor eleverne er i praktik. Årsagerne kan være mange, men en af de største udfordringer for eleverne er at gå fra en skoleverden ud i et arbejdsliv. Her spiller praktikvejledere og kulturen på praktikstederne en vigtig rolle.

Praktikvejlederen er en nøgleperson for eleverne, når de er i praktik. God praktikvejledning kombineret med en god arbejdskultur på praktikstedet kan være med til at sikre et trygt og lærerigt forløb for eleverne, så de fortsætter deres uddannelse på trods af de udfordringer, der kan være.

På tværs af landets praktiksteder er der forskellige erfaringer med læringselementer og indsatser, der styrker praktikvejledningen. På baggrund af interviews med elever og praktikvejledere og observationer af praktiksteder i fire af landets kommuner er der i dette inspirationsmateriale samlet 10 anvendte læringselementer og indsatser.

Hensigten med materialet er, at praktikvejledere, kolleger og uddannelseskonsulenter kan lade sig inspirere af materialet i deres arbejde med at understøtte elever fra social- og sundhedsuddannelserne i deres praktikforløb, så de gennemfører deres uddannelse.

Materialets opbygning

Materialet er opdelt i to afsnit.

Første afsnit indeholder oversigten "10 veje til styrket praktikvejledning" (se side 6). Oversigten er lavet som et ark, der kan printes og deles med kolleger på praktikstedet.

"10 veje til styrket praktikvejledning" er uddybet på de efterfølgende sider.

Andet afsnit illustrerer en kortlægning af praktikforløbet fra start til slut og en kortlægning af praktikvejledernes hverdagspraksis. Disse kortlægninger giver eksempler på, hvor praktikvejledere har gode erfaringer med at anvende læringselementer og indsatser i praktikvejledningen.

Metode

"Inspiration til styrket praktikvejledning på social- og sundhedsområdet" er udarbejdet på baggrund af viden og erfaringer fra interviews med praktikvejledere og social- og sundheds elever samt observationer af praktiksteder i fire af landets kommuner.

I interviewene har fokus været på det gode praktikforløb, hvad der er vigtigt for at skabe læring i et praktikforløb, og hvilke metoder og redskaber praktikvejlederne bruger for at sikre det. Formålet med observationerne har været at kortlægge, hvornår vejledningen foregår, og hvornår læringselementer og indsatser med fordel kan integreres i hverdagen.

Materialet anvender begreberne læringselementer og indsatser. Læringselementer retter sig mod det, praktikvejlederne selv kan gøre i hverdagen, og indsatser retter sig mod det organisatoriske niveau på praktikstedet.

Der er hentet erfaringer fra:

Interviews med 14 praktikvejledere

Der er foretaget interviews med 14 praktikvejledere på tværs af regioner og kommuner samt arbejdsområder. Der er repræsentanter fra henholdsvis hjemmeplejeheder, plejecentre, hospitaler, rehabiliteringscentre, en psykiatrisk hospitalsafdeling, en skærmet enhed og et misbrugscenter.

Derudover har følgende bidraget: en repræsentant fra Danske SOSU-skoler, en SOSU-skole samt uddannelseskonsulenter fra tre kommuner.

Interviews med 13 elever

Der er foretaget interviews med 10 elever, der er i praktik på forskellige niveauer (SSH, SSA, Praktik 1, Praktik 2 og Praktik 3) samt tre elever, der har afbrudt deres uddannelsesforløb.

4 observationer i hjemmepleje og på plejecentre

For at undersøge praktikvejledernes hverdagspraksis er der foretaget fire observationer. En antropolog har fulgt praktikvejledere og elever i løbet af en arbejdsdag for at se, hvordan praktikvejledningen fungerer i praksis. Antropologen har fulgt en praktikvejleder i hjemmeplejen og tre praktikvejledere på plejecentre. Observationerne er foretaget i Svendborg, Slagelse, Fredensborg og København. Det har desværre ikke været muligt at foretage observationer på hospitalsafdelinger.

2 fokusgruppeinterviews med praktikvejledere og elever

To fokusgrupper med henholdsvis ni praktikvejledere og otte elever har testet og valideret inspirationsmaterialet.

10 veje til styrket praktikvejledning

På de efterfølgende sider præsenteres de 10 veje til styrket praktikvejledning. Læringselementerne og indsatserne er udvalgt på baggrund af erfaringer fra praktikvejledere og elever på tværs af landet.

10 veje til styrket praktikvejledning

Erfaringer fra praktikvejledere og elever viser, at et godt praktikforløb forudsætter, at både praktikvejlederne og praktikstederne anser det som en fælles opgave.

Praktikstedets kultur fremhæves som noget af det vigtigste for, at eleven føler sig tryk og kan lære noget.

Et godt praktikforløb afhænger derfor ikke kun af praktikvejlederne, men af hele personalegruppen.

Her er eksempler på læringselementer og indsatser, der kan styrke praktikvejledningen på praktikstedet.

PRINT OG HÆNG OP

Læringselementer

1 Tydelig funktionsbeskrivelse sikrer forventningsafstemning

En tydelig funktionsbeskrivelse forholder sig til de gældende regler for elevernes praktik og skaber en god forventningsafstemning for både elev og praktiksted.

2 En fælles velkomst skaber et trygt udgangspunkt

En fælles velkomst sikrer en god modtagelse og danner grundlag for et trygt praktikforløb, hvor lederen og hele personalegruppen understøtter eleverne.

3 Fordybelsestid og logbøger understøtter læring i praktikforløbet

Afsat fordybelsestid og logbøger er med til at sikre refleksion og læring hos eleverne.

4 Oversigt over forløbet skaber tryk hos eleverne

En oversigt, en fast struktur og en klar procedure for elevernes forløb bidrager til et trygt og udviklende læringsmiljø.

5 Læringsstile understøtter relationen mellem praktikvejledere og elever

Læringsstile er med til at skabe forståelse for elevernes måde at lære på. Denne forståelse kan styrke en god relation mellem praktikvejledere og elever.

Indsatser

6 Organisering giver bedre tid til praktikvejledning

En organisering, hvor praktikvejledning prioriteres højt, kvalificerer praktikvejledernes arbejde.

7 Faglige og sociale fællesskaber opkvalificerer vejledningen og praktikforløbet

Strukturerede faglige og sociale fællesskaber sikrer videndeling og sparring for henholdsvis praktikvejledere og elever.

8 Synlighed og anerkendelse af praktikvejledningen skaber motivation

Synlighed og anerkendelse af praktikvejledernes rolle kan være med til at skabe motivation hos vejlederne.

9 Nye kompetencer og viden styrker praktikvejledernes faglighed

Kompetenceudvikling af praktikvejlederne bidrager til at gøre praktikvejlederne til gode rollemodeller for eleverne.

10 Samarbejde på tværs bidrager til en åben kultur

Samarbejde for eksempel mellem skoler og praktiksteder kan være med til at sikre en åben kultur, hvor praktikstederne imødekommer elevernes nye viden.

Listen over læringselementer og indsatser er ikke udtømmende.

De 10 læringselementer og indsatser uddybes fra side 7 til side 16 i inspirationsmaterialet.

1

Tydelig funktionsbeskrivelse sikrer forventningsafstemning

Baggrund

En tydelig funktionsbeskrivelse, der beskriver elevernes rolle og opgaver på praktikstedet, kan være med til at sikre en god forventningsafstemning fra start. Funktionsbeskrivelsen skal tage udgangspunkt i gældende regler for elevernes praktikforløb.

Både elever og praktikvejledere fortæller, at det er vigtigt, at praktikstedet kender reglerne for elevernes praktik. En funktionsbeskrivelse kan bidrage til at synliggøre reglerne og ansvarsområderne for både elever og kolleger.

» *Vi har deciderede jobbeskrivelser til eleverne, så de ikke skal gå med frustrationer over, hvad de må og ikke må. Vi gennemgår dem på vores personalemøder. Der står også elevens forventninger til os og vores forventninger til eleven.*

– Praktikvejleder, opholdssted for unge, Aalborg

Funktionsbeskrivelsen kan forebygge de uoverensstemmelser, der kan opstå, når enten eleverne eller praktikstederne ikke lever op til forventningerne.

Formater for funktionsbeskrivelsen

Når funktionsbeskrivelsen skal udformes, kan afsættet være de grundlæggende regler for elevernes praktik. Den kan for eksempel indeholde praktikmålene og beskrive, hvilke opgaver eleverne må løse, og hvor meget vejledning eleverne skal modtage. Reglerne kan med fordel formuleres, så de passer til det enkelte praktiksted. Praktikstederne kan have forskellige regler omkring arbejdstid, sygemelding og fravær samt særlige arbejdsforhold.

Beskrivelsen bør justeres til hver enkelt elev, da roller og ansvar afhænger meget af elevernes erfaring, og hvor langt eleverne er i deres uddannelsesforløb. Funktionsbeskrivelsen kan sendes til eleven, inden praktikperioden starter.

Praktikvejlederne kan sørge for at inddrage alle kolleger i reglerne og gøre det tydeligt, at eleverne har en særlig rolle på praktikstedet. Funktionsbeskrivelsen kan præsenteres på et morgenmøde. Derefter kan den ligge fremme, så medarbejdere og elever kan orientere sig i den. Flere praktiksteder har hængt beskrivelsen på opslagstavlen i personalerummet.

» *Reglerne skifter fra sted til sted. Tit er der noget, der er anderledes. Dine kolleger og afdeling skal sætte dig ind i, hvilke regler der gælder dér.*

– SOSU-hjælperelev, 2. praktik, København

Relevante links

- På PASS' hjemmeside kan man læse om reglerne for uddannelserne:
SSA: www.passinfo.dk/Social--og-sundhedsassistentuddannelsen/Fakta-om-regler
SSH: www.passinfo.dk/SOSU-uddannelsen/Fakta-om-regler
- Oversigt over samtaler: www.uddannelse.kk.dk/artikel/obligatoriske-samtaler
- Oversigt over de grundlæggende regler: www.foa.dk/forbund/elever/sosu/ok-html

2

En fælles velkomst skaber et trygt udgangspunkt

Baggrund

En god velkomst kan bidrage til, at eleverne føler sig som en del af praktikstedet fra starten. Det kan danne grundlag for en tryk og åben dialog mellem elever og medarbejdere.

Både elever og praktikvejledere fortæller, at kulturen på praktikstedet er meget vigtig for en god praktik. Eleverne trives og lærer bedre, når hele praktikstedet bakker op om eleverne.

» *Det er vigtigt, at man møder sin praktikvejleder som det første, når man kommer på arbejdspladsen. Man skal føle sig velkommen, man skal introduceres som elev, og der skal være en klar plan for, hvad og hvordan det skal foregå. Vi fik en velkomstmappe og rundvisning på førstedagen. Der var en plan for os. Det fungerede bare rigtig godt. Det løftede os som elever.*

– SOSU-assistentelev, 3. praktik, Gribskov

Erfaringer fra praksis viser, at en god opstart begynder allerede inden første dag på praktikstedet. For eksempel kan praktikvejlederne møde op på skolen og introducere sig selv for eleverne. Eller praktikstedet kan sende velkomstbreve til eleverne med introduktion til stedet. Gerne med en personlig hilsen.

Formater for velkomst

Mange praktiksteder bruger de første 14 dage af praktikken som et introforløb. Her får eleverne en præsentation af kollegerne og de konkrete opgaver. Det er ofte i de første 14 dage, at praktikvejledere og elever er fælles om beboerne/borgerne/patienterne. Bagefter får eleverne deres "egne" beboere/borgere/patienter, hvis de er klar. Et introforløb giver eleverne mulighed for at vænne sig til den nye hverdag. Når praktikvejledere og elever følges ad, får vejlederne også et blik for, hvem eleverne er, og hvordan eleverne kan få mest muligt ud af deres praktik.

Mange praktiksteder arbejder med forskellige velkomstpakker med velkomstbrev og beskrivelse af introforløbet. KL har lavet en guide, der kan bruges, når praktikvejlederne skal planlægge velkomsten. Guiden giver en oversigt over de vigtige elementer i velkomsten. Eksempelvis at den gode velkomst starter i god tid, allerede før eleverne møder praktikstedet.

Den gode velkomst handler om, at eleverne skal føle sig velkomne. Men det er også en anledning til, at kollegerne bliver klar til de nye elever. En velkomstrunde kan bidrage til, at alle ved, hvem de nye elever er, og hvad eleverne kan.

Relevant link

KL's guide til en god elev-velkomst:
www.kl.dk/media/19133/redskaber-der-inspirerer-til-bedre-praktikforloeb.pdf

3

Fordybelsestid og logbøger understøtter læring i praktikforløbet

Baggrund

Fordybelsestid er vigtigt for, at eleverne reflekterer over deres læreproces både fagligt og personligt. Både elever og vejledere fortæller, at "refleksion" er noget af det vigtigste for at sikre læring i praktikforløbet. Refleksionen er dét, der får teori og praksis til at hænge sammen.

» *Jeg havde en time om ugen minimum, hvor det bare var mig og min praktikvejleder. Jeg lavede refleksionsopgaver hele tiden, som vi talte om. Hun stillede spørgsmål til min opgave og hørte om mine refleksioner. Hun spurgte ind til mine oplevelser i løbet af ugen.*

– SOSU-assistentelev, 2. praktik, Aalborg

Strukturerede og synlige refleksioner over praktikforløbet er et godt udgangspunkt for læring.

Fordybelsestid og brug af logbøger er et supplement til den daglige dialog, som giver eleverne mulighed for at fordybe sig i nogle udvalgte emner fra hverdagen.

Formater for fordybelsestid og logbøger

Det er vigtigt at strukturere fordybelsestiden, så den imødekommer den enkelte elevs behov og faglige udfordringer.

Fordybelsestiden kan planlægges sådan, at vejlederne stiller eleverne en opgave, som de skal løse selvstændigt. Det kan for eksempel være, at eleverne skal planlægge en borgerpræsentation. Fordybelsestiden kan også være en samtale mellem elever og vejledere, hvor de i fællesskab diskuterer nogle af de faglige udfordringer, som eleverne oplever med borgerne. Andre steder har erfaring med, at eleverne sidder sammen og løser en opgave.

En logbog kan være et godt redskab til at få eleverne til at reflektere. Når logbogen anvendes som et dialogredskab mellem elever og praktikvejledere, kan begge parter følge elevens udvikling. Logbogen kan være et printet hæfte, en kinabog eller elektronisk.

SOSU Østjylland har udviklet en elektronisk logbog kaldet DU-IT, hvor eleverne kan oprette forskellige "læringsrum" og tilføje vejlederne til samtalen. I hvert læringsrum kan eleverne skrive refleksioner om bestemte emner, ligesom eleverne kan tilføje billeder, videoer og filer i samtalerne. Det giver dem mulighed for at reflektere og dokumentere på en meningsfuld og understøttende måde. Det er væsentligt at aftale kriterier for indhold i logbogen på forhånd, så den ikke indeholder personfølsomme oplysninger.

» *Det er vigtigt, at man giver eleverne studiedage undervejs. For eksempel en dag om ugen, hvor de kan få lov at reflektere over og fordybe sig i det, de har skrevet ned i logbogen. Det er vigtigt, at vi har tiden til at udvikle os fagligt.*

– SOSU-assistentelev, 3. praktik, Gribskov

Relevante links

- Platformen DU-IT: www.du-it.dk/
- Videovejledning til DU-IT: www.sosu-hjaelp.dk/vejledninger/du-it-elever/
- Guide til logbog: www.uddannelse.kk.dk/artikel/logbog

4

Oversigt over forløbet skaber tryghed hos eleverne

Baggrund

En oversigt over praktikforløbet skaber tryghed hos eleverne. Oversigten bør forholde sig til praktikmålene og de vigtigste nedslag i praktikken.

Mange elever peger på, at en oversigt over deres forløb medvirker til, at de kan gennemføre deres praktik. Oversigten kan give et nødvendigt overblik over praktikforløbet fra start til slut. Og oversigten kan give en oplevelse af, at praktikstedet støtter eleverne hele vejen i forløbet. En plan og tydelig struktur sikrer desuden fokus på de mål, eleverne arbejder med i praktikken.

Oversigten er altså med til at understøtte, at eleverne når de mål, de skal arbejde med i praktikken.

» *Jeg bruger praktikmålene til at vurdere, hvor langt en elev er og for at se, om der er nogle borgere, som kan knyttes til den enkelte elev, så arbejdet med dem kan tjekke bestemte mål af.*

– Praktikvejleder, Sygehus, Aarhus

Formater for oversigten

En oversigt over læringsaktiviteter og vejledning kan udformes som en kalender eller et skema. Oversigten kan bygges op omkring de formelle nedslag i praktikken og vejledningen; det ugentlige møde, den indledende forventningssamtale, midtvejsevalueringen og slutevalueringen.

Enkelte dele af forløbet kan udformes som et selvstændigt program. Det gælder for introduktionsforløbet (se "En fælles velkomst skaber et trygt udgangspunkt" side 8).

Da der kan være områder – udover praktikmålene – som er særlige for den enkelte elev, bør oversigten indeholde

punkter, eleverne selv kan være med til at udfylde. Her kan eleverne tilføje det, som de i særlig grad ønsker at udvikle. Det kan være opgaver eller mål, eleverne ikke fik arbejdet med i tilstrækkelig grad i forrige praktik.

For at alle på praktikstedet kan bidrage til vejledningen, kan oversigten placeres et sted, som er synligt for alle.

» *Jeg havde et skema mange uger frem, som viste, hvad jeg skulle eller kunne lave, og så snakkede vi de specifikke punkter igennem. Det var for eksempel læring om, hvad jeg kunne gøre, og hvad der var godt og skidt. Det virkede rigtig godt i forhold til feedback.*

– SOSU-assistentelev, Brønderslev

Relevante links

- Illustration af uddannelsens opbygning: www.uddannelse.kk.dk/sites/uddannelse.kk.dk/files/uddannelsesmodel_sundhedsassistent_ordinaer_forloeb_endelig.pdf
- Praktikkataloger for SSA-elever: www.vejledersiden.kk.dk/artikel/praktikkatalog-social-og-sundhedsassistentelever
Praktikkataloger for SSH-elever: www.vejledersiden.kk.dk/artikel/praktikkatalog-social-og-sundhedshjaelperelever
- "Værd at vide": www.rigshospitalet.dk/job-og-uddannelse/hospitalet-som-uddannelsessted/klinisk-undervisning/Documents/vaerd-at-vide-folder.pdf

5

Læringsstile understøtter relationen mellem praktikvejledere og elever

Baggrund

Læringsstile kan være et godt redskab til at lære eleverne bedre at kende – både fagligt og personligt. Det kan styrke forholdet mellem praktikvejledere og elever.

Både elever og praktikvejledere fortæller, at en god relation kræver tryghed og tillid. Når der er en god relation, føler eleverne sig trygge både ved at stille mange spørgsmål og ved at fortælle om personlige udfordringer.

Eleverne får mest muligt ud af deres praktik, når de føler sig set og anerkendt som hele mennesker. Det sker blandt andet, når praktikvejlederne har forståelse for, hvordan den enkelte elev lærer bedst.

» *En praktikvejleder skal give tryghed, så man ved, at hun hjælper, hvis man er ved at gøre noget helt galt. At hun står til rådighed, hvis man har nogen spørgsmål. Det er vigtigt, at praktikvejlederen er til stede og opmærksom på en, så man føler sig tryk og taget godt imod.*

– SOSU-assistentelev, Brønderslev

Formater for læringsstile

Læringsstile kan bidrage til at forstå eleverne og elevernes måde at tilegne sig viden på og tilgå en opgave. Selvom det ofte bruges som et fagligt værktøj til at

understøtte læring, er det også et brugbart redskab til at skabe personlige relationer til eleverne. Resultaterne af en læringsstilstest kan give anledning til at tale om det gode læringsmiljø for eleverne.

KL har lavet en vejledning til en læringsstilstest, som de henviser til i deres materialepakke. Det er en test, som flere praktikvejledere bruger. Testen placerer eleverne i én af fire kategorier, ud fra hvordan de lærer bedst. Det kan være, at en elev lærer bedst ved at observere andre, mens en anden elev gerne vil prøve tingene af selv.

Det er eleverne, der skal udfylde testen. Herefter kan praktikvejlederne bruge resultaterne sammen med eleverne ved de ugentlige elevsamtaler. Efter aftale med eleverne kan de overordnede resultater gøres synlige for kollegerne, så de også kan få en forståelse for, hvordan de bedst kan støtte eleverne i at lære.

Relevante links

- Materialepakke til fastholdelse, KL: www.kl.dk/arbejdsgiver/arbejdsgiverpolitik/materiale-til-fastholdelse-paa-social-og-sundhedsuddannelserne/
- Materialepakken i PDF: www.kl.dk/media/19133/redskaber-der-inspirerer-til-bedre-praktikforloeb.pdf
- Læringsaftale: www.uddannelse.kk.dk/artikel/læringsaftale

6

Organisering giver bedre tid til praktikvejledning

Baggrund

En organisering, hvor praktikvejledning prioriteres højt, kvalificerer praktikvejledernes arbejde med eleverne. Eleverne har positive erfaringer med praktikken, når de oplever en anerkendelse af, hvor vigtigt det gode praktikforløb er.

Praktikvejledning er en omfattende opgave. Det kræver tid at sætte sig ind i elevernes mål, uddannelsesniveau, evner og ressourcer. Eleverne kommer ofte fra forskellige skoler og på forskellige tidspunkter i deres uddannelser, så det er forskellige krav, praktikvejlederne skal forholde sig til. Det opleves som god praktikvejledning, når praktikvejlederne er nærværende og til stede sammen med eleverne. Den daglige kontakt giver vejlederne et bedre indblik i og forståelse for elevernes behov og udvikling.

» *Det vigtigste er, at vi skal se på det enkelte menneske, der kommer. Vi skal stille os nysgerrige. Vi skal være fagligt klædt på. Og der skal være tid. Man skal ikke påtage sig opgaven, hvis ikke man har tid. Og så skal vi blive langt mere bevidste om medicindelen. Det tager tid og kræver en høj sundhedsfaglig indsats. Og det er noget, vi tit springer let og elefant henover.*

– Praktikvejleder, opholdssted for unge, Aalborg

Formater for organisering

Det anbefales at prioritere praktikvejledningen på et organisatorisk niveau. Det kan for eksempel gøres ved, at praktikvejlederne får frataget opgaver for at få ekstra tid til vejledningen og ved at fokusere på udvikling af praktikvejledernes kompetencer.

Aarhus, Esbjerg, Aalborg, Randers og Odense Kommune er eksempler på kommuner, som har arbejdet med en organisatorisk professionalisering og ensretning af praktikvejlederfunktionen. Det skal højne kvaliteten af praktikken for social- og sundhedsleverne.

Man har eksempelvis:

- Placeret funktionen på færre praktikvejledere.
- Øget antallet af elever og/eller studerende per praktikvejleder.
- Dannet netværk og sikret videndeling via tværgående møder og arbejdsgrupper.
- Gjort praktikvejlederfunktionen til en hovedbeskæftigelse og udformet meget specifikke funktionsbeskrivelser.
- Øget krav til kompetenceudvikling af praktikvejlederne, eksempelvis ved kompetenceudvikling (AMU) eller enkelte moduler fra Akademiuddannelsen i Sundhedspraksis.

Organiseringen er som udgangspunkt et ledelsesansvar. Det kan være afdelingslederen eller den ansvarlige i forvaltningen, der har ansvaret for organisationsændringer.

Relevante links

- Rapport om organisering: www.vejledersiden.kk.dk/sites/vejledersiden.kk.dk/files/organisering_af_arbejdet_med_grunduddannelsespraktik.pdf
- Materialer fra Randers: www.sosuranders.dk/praktikvejledning/for-sosu-elever/

7

Faglige og sociale fællesskaber opkvalificerer vejledningen og praktikforløbet

Baggrund

Faglige og sociale fællesskaber for henholdsvis elever og praktikvejledere giver mulighed for sparring og udveksling af erfaringer. Flere praktikvejledere fortæller, at faglige og sociale fællesskaber kan virke motiverende i deres arbejde. Det opkvalificerer praktikvejledningen, når viden deles i fællesskaber. Fællesskaberne kan bestå af ugentlige eller månedlige møder, hvor de drøfter erfaringer med eleverne. Det kan også være møder, hvor vejlederne får viden fra uddannelseskonsulenterne om faglige emner.

» *Vores vejledningsmetoder er drøftet på tværs af hele kommunen. På månedlige praktikvejledermøder har vi i fællesskab givet forslag til, hvordan vi kunne løse udfordringer, og hvordan vi kunne udvikle nye redskaber til at løse problemstillinger. Det bliver lavet i samarbejde med uddannelseskonsulenterne i kommunen.*

– Praktikvejleder, plejecenter, Gilleleje

Faglige og sociale fællesskaber er også vigtige for elevernes læring og trivsel. Både elever og praktikvejledere har positive erfaringer med faglig og personlig sparring inden for faste rammer. Det kan være ved møder, som vejledere fra forskellige praktiksteder arrangerer. Der er et stort udviklingspotentiale i, at elever jævnligt har mulighed for at dele deres oplevelser med andre i samme situation. Ved møderne kan elever dele erfaringer og få indblik i andres praktikforhold også med elever, der er længere i uddannelsen.

Formater for faglige og sociale fællesskaber

Mange steder er det uddannelseskonsulenter, der etablerer fællesskaberne. Det sikrer struktureret sparring og videndeling mellem praktikvejlederne. Det kan foregå ved ugentlige eller månedlige statusmøder omkring eleverne. Andre steder inviterer uddannelseskonsulenterne praktikvejlederne

til temadage om ny viden vedrørende håndhygiejne, demens eller andet. Her sker det også, at elever deltager.

Nogle steder besøger eleverne hinandens praktiksteder, hvor de kan høre om de muligheder og udfordringer, der kan være forskellige steder. Det skaber refleksion, når eleverne skal forklare arbejdet på deres praktiksted til andre elever. Aalborg Kommune har for eksempel etableret obligatoriske elevfora i psykiatripraktikken, hvor eleverne mødes en gang om ugen. Der er en fast dagsorden, hvor eleverne diskuterer udvalgte faglige emner. Der er altid en praktikvejleder til stede, som sikrer det faglige niveau. De faglige og sociale fællesskaber kan også etableres på tværs af faggrupper for at nedbryde hierarkier.

» *Vi havde tid hver uge i elevforum, hvor vi kom ud på de forskellige steder i kommunen, hvor der var elever. Vi lavede rundvisning og havde bestemte temaer, som vi hver især holdt oplæg om. Vi kom ud på de forskellige bosteder; misbrugscenter, sen-hjernesgade- og demensplejehjem. Det var på tværs af klasser, så der var meget forskelligt erfaringsniveau.*

– SOSU-assistentelev, 2. praktik, Aalborg

Relevante kontaktpersoner

- Aalborg Kommune: Elevforum på tværs af praktiksteder i psykiatrien. Marianne Notholm, uddannelseskoordinator, mail: mnl-aeh@aalborg.dk
- Hillerød Kommune: Praktikvejlederne mødes hver 2. måned og modtager et oplæg indenfor et udvalgt emne. Maibritt Forman, Uddannelseskonsulent, mail: mafo@hillerod.dk

8

Synlighed og anerkendelse af praktikvejledningen skaber motivation

Baggrund

Synlighed og anerkendelse af praktikvejledningen skaber motivation hos praktikvejlederne.

Både elever og praktikvejledere fortæller, at et godt praktikforløb hænger meget sammen med, at praktikvejlederne er motiverede for at vejlede. Motivation er afgørende, da vejlederne løbende skal bruge deres egen erfaring og dem selv som eksempel til at formidle arbejdet til eleverne. Eleverne synes, det er positivt, når praktikvejlederne er opsøgende i forhold til ny viden om praktikvejledning.

Typisk peger praktikvejlederne på tre ting, der motiverer dem til at være praktikvejledere:

- Jeg udvikler mig fagligt og personligt.
- Jeg er med til at sikre, at vi får gode kolleger i fremtiden.
- Jeg gør en forskel for eleverne.

» *Jeg har haft gode praktikvejledere, som har interesseret sig for, at jeg skulle komme igennem. Og for, at jeg fik den læring, jeg skulle have. De havde fokus på, at jeg fik gjort tingene. De var gode til at stille spørgsmål – også om jeg havde det godt, og om der var noget, de kunne gøre.*

– SOSU-assistentelev, 3. praktik, Roskilde

Det er altså vigtigt, at vejlederne brænder for vejledningen og har god tid til den enkelte elev.

Formater for synlighed og anerkendelse af praktikvejledning

Motivation er noget, som kan komme fra praktikvejlederne selv, fra ledelsen og fra eleverne. Mange praktikvejledere arbejder løbende med at forbedre deres vejledning. Flere går desuden op i at få kollegerne til at

bidrage til elevens læring. En metode hertil er at få hele praktikstedet til at reflektere over de fordele, elever bidrager med til arbejdspladsen. Det kan gøres med udgangspunkt i inspirerende fotos og sætninger, som sætter gang i dialog og tanker om den gode vejledning, det gode praktikforløb og praktiksted.

Flere kommuner forsøger at skabe motivation på en lidt anderledes måde. Det kan være ved at kåre "Årets praktikvejleder". Prisen understreger, hvor vigtig den gode praktikvejledning er. Med prisen kan årets praktikvejleder fremstå som en rollemodel for kommunens øvrige vejledere. Den positive opmærksomhed på praktikvejledningen giver mulighed for at fremstille social- og sundhedsområdet som en attraktiv arbejdsplads. I samme boldgade har flere steder valgt at kåre "Årets praktikplads" på social- og sundhedsområdet.

» *Det motiverer mig, at det er de bedste elever, der bliver sendt ud fra os. At vi får nogle gode kollegaer. Og så sker der en personlig udvikling, når jeg selv holder mig opdateret.*

– Praktikvejleder, opholdssted for unge, Aalborg

Relevante links

- Artikel om den første kåring i Fredericia: www.vafo.dk/artikel/%C3%A5rets-praktikvejleder-k%C3%A5ret-anni-fra-errits%C3%B8-g%C3%B8r-sosu-elever-trygge
- Artikel om seneste kåring i en række sydsjællandske kommuner: www.sn.dk/LoerdagsAvisen/Her-er-aarets-praktikvejleder/artikel/798902
- Fotos og sætninger der kan inspirere til en god samtale om praktikvejledningen på arbejdspladsen www.kl.dk/media/19134/dialogmateriale.pdf

9

Nye kompetencer og viden styrker praktikvejledernes faglighed

Baggrund

Efteruddannelse og kompetenceudvikling kan styrke praktikvejledernes muligheder for at give god og konstruktiv vejledning samt at fungere som gode rollemodeller for eleverne.

Både praktikvejledere og elever fortæller, at praktikvejledernes faglighed og erfaring er vigtig. Et højt fagligt niveau er med til at sikre elevernes læring undervejs i praktikken. Det gælder både i forhold til det social- og sundhedsfaglige men også i forhold til selve praktikvejlederopgaven, relationsarbejdet og kommunikationen med eleverne.

» *Det er rigtig vigtigt, at man ved, at praktikvejlederne er godt klædt på og har noget faglighed, de kan stå på.*

– SOSU-assistentelev, 3. praktik, Gribskov

Praktikvejlederne er rollemodeller for eleverne, når de er i praktik. Vejlederne er med til at skabe vilje og motivation omkring faget. Flere praktikvejledere giver udtryk for, at selve praktikvejlederuddannelsen kun er en lille del af det at være en god praktikvejleder. Praktikvejledernes egen erfaring og faglige udvikling spiller en stor rolle i tilgangen til vejledningen og formidlingen af faget til eleverne.

Formater for kompetenceudvikling

Mange praktikvejledere har taget kurser og mindre uddannelsesforløb for at opnå faglige kompetencer til at styrke vejledningen. Nogle steder står uddannelseskonsulenterne jævnlige for at lave korte kurser om faglige emner, eksempelvis håndhygiejne, medicingivning eller

demens. De korte kurser kan understøtte, at praktikvejlederne har den nyeste faglige viden.

Andre praktikvejledere har i samarbejde med deres leder fået støtte til at gennemgå kursusforløb i AMU-regi. Der er grundlæggende og specifikke overbygningsmoduler til praktikvejlederuddannelsen med fokus på redskaber til coaching af elever eller på at styrke kommunikationen.

Enkelte praktikvejledere tager den længere akademiuddannelse i sundhedspraksis for at styrke deres faglighed.

» *Jeg har faktisk to uddannelser. Den grundlæggende og en modulopbygget på fire uger. Jeg har det, der skal til, fordi jeg har været praktikvejleder i mange år. Men man kan altid lære noget nyt.*

– Praktikvejleder, hjemmeplejen, Slagelse

Relevante links

- Overblik over overbygning på praktikvejledningen og andre AMU-kurser på tværs af regioner og kommuner: www.finduddannelse.dk/soeg/amu-kurser
- Akademiuddannelsen i sundhedspraksis kan tages på en række professionshøjskoler – her eksempel med UC Syd: www.ucsyd.dk/videreuddannelsen

10

Samarbejde på tværs bidrager til en åben kultur

Baggrund

Samarbejde mellem skoler og praktiksteder bidrager til en åben kultur, hvor elevernes nye viden kommer i spil.

Eleverne fortæller, at de får en god oplevelse af praktikstedet, når de bliver mødt af åbenhed og nysgerrighed. Det gælder både i forhold til deres personlige kompetencer og interesser, og når eleverne oplever, at kollegerne lytter til den nye viden, de har med fra skolen. Når praktikstedet udviser åbenhed, føler eleverne, at de bidrager. Det er med til at skabe motivation hos eleverne.

Samarbejde mellem skoler og praktiksteder giver praktikstedet viden om det faglige og sociale miljø, eleverne kommer fra. Det kan være god forberedelse for praktikstedet inden deres første møde med eleverne.

» *Jeg møder eleverne med et åbent sind som individuelle mennesker. Vær positiv og åben over for, hvad de gerne vil. Det er ikke så vigtigt for mig, at det bliver gjort på en bestemt måde. Det skal give mening for dem.*

– Praktikvejleder, sygehus, Aarhus

Formater for samarbejde

Et samarbejde mellem skole og praktiksteder kan etableres på forskellige niveauer. Det kan være en-til-en-samarbejder mellem praktikvejledere og undervisere, eller det kan organiseres af ledere på skoler og praktiksteder.

Nogle steder bliver praktikvejlederne inviteret ud på skolerne, hvor de lærer om den nyeste viden på området. Det giver indblik i elevernes faglige viden og gør vejlederne mere åbne for deres input i hverdagen. Det kan skabe sammenhæng mellem det, eleverne lærer på skolen, og det, de oplever på praktikstedet.

SOSU Østjylland har etableret et netværk med det formål at skabe bedre sammenhæng mellem skole og praktik. I netværket inviteres alle praktikvejledere ind på skolen og får den nyeste faglige viden, samtidig med at de får viden om generelle problemstillinger eller udfordringer på de enkelte årgange.

» *Praktikvejlederne bliver inviteret på skolen med jævne mellemrum. Det er en god ide, fordi man får det sidste nye med og ved, hvad de arbejder på, og hvis der har været noget på årgangene, man skal være opmærksom på.*

– Praktikvejleder, sygehus, Aarhus

Relevant kontaktperson

Kim Larsen, uddannelseschef, SOSU-uddannelserne, mail: kla@sosuo.dk, telefon: 24 94 07 15

Kortlægning af praktikvejledning i praksis

På de efterfølgende sider er der to illustrationer. Illustrationerne er skabt på baggrund af interviews og observationer.

Den første illustration viser et eksempel på et praktikforløb, som det kan se ud fra start til slut.

Den anden illustration viser et eksempel på, hvornår og hvordan praktikvejledning kan foregå i praksis.

Formålet med disse illustrationer er at vise vigtige nedslag i praktikforløbet, hvor læringselementer og indsatser med fordel kan integreres.

Erfaringer viser, at praktikvejledning sker under både formelle og uformelle rammer i løbet af arbejdsdagen.

Inspiration til praktikforløb i praksis

START

Før: Velkomstbrev og møde med praktikvejleder

Både elever og vejledere fortæller, at praktikforløbet allerede er i fokus, inden eleverne starter i praktik. Eleverne har forventninger til praktikforløbet, når de er på skolen, og praktikvejlederne forbedrer ofte at tage kontakt til eleverne inden praktikforløbet. Nogle steder møder praktikvejlederne op på skolen for at præsentere sig selv og praktikstedet for eleverne. Mange praktiksteder sender også et velkomstbrev ud med introduktion til stedet.

» Se [2](#) [En fælles velkomst skaber et trygt udgangspunkt \(side 8\).](#)

Dag 1: Intro og forventningssamtale

På flere praktiksteder består den første dag primært af en rundvisning på stedet og en længere samtale mellem praktikvejledere og elever. Her drøfter de forventninger til både elever og praktikvejledere. I samtalen bruger nogle praktikvejledere en funktionsbeskrivelse.

» Se [1](#) [Tydelig funktionsbeskrivelse sikrer forventningsafstemning \(side 7\).](#)

De første 2 uger

Mange praktiksteder udformer de første 14 dage som et introforløb. Her introduceres eleverne til stedet, personalegruppen og de konkrete opgaver med borgerne. På den måde får eleverne mulighed for at vænne sig til deres nye hverdag, og praktikvejlederne får et blik for, hvem eleverne er. For at give eleverne et overblik kan praktikvejlederne præsentere en oversigt over forløbet.

» Se [4](#) [Oversigt over forløbet skaber tryghed hos eleverne \(side 10\).](#)

Mellempæriode

Når de 14 dages introforløb er forbi, starter hverdagen for eleverne. Her fortæller elever, at det er vigtigt, at forløbet er struktureret. Så føler de, at praktikvejlederne har øje for hele praktikperioden fra start til slut. De ugentlige møder mellem praktikvejledere og elever er et fast holdepunkt for eleverne. Her er det vigtigt, at der er tid til at gå i dybden med både arbejdsrelaterede og personlige udfordringer samt den løbende forventningsafstemning.

» Se [5](#) [Læringsstile understøtter relationen mellem praktikvejledere og elever \(side 11\)](#) for inspiration til at tilrettelægge læringen rigtigt for den enkelte elev.

» Se [3](#) [Fordybelsestid og logbøger understøtter læring i praktikforløbet \(side 9\)](#), som kan bruges i samtalen med eleven.

Slutevaluering og opnåelse af praktikmål

Når praktiken er struktureret med inddragelse af målene og med løbende forventningsafstemning, vil evalueringen ikke være en overraskelse for eleverne. Derudover kan løbende sparring med andre elever, som er i eller har været igennem samme praktikforløb, være til gavn for eleverne.

» Se [7](#) [Faglige og sociale fællesskaber opkvalificerer vejledningen og praktikforløbet \(side 13\).](#)

Næste skridt: praktik/skole

For at sikre elevernes udvikling anbefales det at prioritere hjælpeskemaet i PASS-erklæringen – både når eleverne kommer, og inden de forlader praktikstedet. Det er med til at skabe sammenhæng i elevens forløb, både i forhold til elevernes læring og trivsel. Gennem løbende dialog bidrager alle parter til, at eleven fastholdes.

SLUT

Inspiration til praktikvejledning i hverdagen

Praktikvejledning foregår både formelt og uformelt løbende gennem hele dagen hos borgeren, i pauser på gangen, ved kaffemaskinen, i personalestuen, i garderoben eller under transport osv.

Morgenmøde

På dette møde kan praktikvejledere byde velkommen og introducere elever og kolleger for hinanden. Det kan også være anledning til at bringe elevoversigten og funktionsbeskrivelsen i spil og vende praktisk mål for ugen.

- » Se [4](#) Oversigt over forløbet skaber tryghed hos eleverne (side 10).
- » Se [1](#) Tydelig funktionsbeskrivelse sikrer forventningsafstemning (side 7).

Pauser

Praktikvejledning foregår uformelt i pauser på gangen, ved kaffemaskinen, i personalestuen, i garderoben eller under transport. Det er afgørende, at hele praktikstedet bakker op om den uformelle vejledning i pauserne.

- » Se [2](#) En fælles velkomst skaber et trygt udgangspunkt (side 8).

Frokostrutine & egen frokost

Frokostrutinen kan give eleverne mulighed for at opbygge gode kollegiale relationer samt få faglig sparring om arbejdsopgaverne. Det anbefales, at praktikvejlederne er rollemodeller og opfordrer til aktiv deltagelse og dialog mellem elever og øvrige kolleger. Eleverne kan også have behov for at trække sig. Det er vigtigt at give plads til det.

- » Se [9](#) Nye kompetencer og viden styrker praktikvejledernes faglighed (side 15).

Opsamling

Arbejdsdagen kan med fordel afsluttes med en kortere opsamling for at følge op på konkrete arbejdsopgaver, spørgsmål eller faget som helhed.

Pleje

Under dagens plejeopgaver er der mulighed for, at eleverne kan spørge praktikvejledere, kolleger eller andre elever til råds. Alle spørgsmål bør være velkomne. Det anbefales, at den fagperson, eleverne følger, løbende forklarer arbejdsrutiner. En læringsstiltest kan understøtte elevernes læringsproces i forskellige situationer.

- » Se [5](#) Læringsstile understøtter relationen mellem praktikvejledere og elever (side 11).

Statusmøde

Et statusmøde midt på dagen kan lede til vejledning fra hele personalegruppen. Aktiv elevdeltagelse forudsætter en åben og imødekommende kultur på praktikstedet. Det giver desuden mulighed for, at eleverne kan opbygge faglige og personlige relationer på tværs af personalegruppen.

- » Se [10](#) Samarbejde på tværs bidrager til en åben kultur (side 16).

Elevtid afsat til refleksion

Det er vigtigt, at eleverne har tid til at fordybe sig og reflektere over den teori, der knytter sig til oplevelser i praktikken. Fordybelsetiden kan være fire timer ugentligt fordelt over to dage. Praktikvejlederne kan deltage noget af tiden, men eleverne kan også arbejde selvstændigt med mindre opgaver. Hvis der er flere elever, kan de sidde sammen. Sparring med andre elever kan hjælpe med at sætte egne oplevelser i perspektiv.

- » Se [7](#) Faglige og sociale fællesskaber opkvalificerer vejledningen og praktikforløbet (side 13).

Ugentlig elevsamtale

En ugentlig samtale kan have fokus på praktisk mål. Praktikvejlederne kan stille faglige spørgsmål, samle op på logbogen og tale om specifikke arbejdsopgaver. Der er her mulighed for at arbejde mere konkret med udviklingen af faglige og personlige kompetencer.

- » Se [3](#) Fordybelsetid og logbøger understøtter læring i praktikforløbet (side 9).

HENT
MATERIALET

[www.emu.dk/eud/praktik/materiale-til-virksomheder/
styrket-praktikvejledning-pa-social-og-sundhedsområdet](http://www.emu.dk/eud/praktik/materiale-til-virksomheder/styrket-praktikvejledning-pa-social-og-sundhedsområdet)

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET**

Børne- og Undervisningsministeriet
Styrelsen for Undervisning og Kvalitet
Center for Udgående Kvalitetsarbejde
og Specialpædagogisk Støtte
Holmens Kanal 22, 1060 København K